

חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא מז.

מסורת הש"ס

(א) [לקמן נב.], צ צס"א: וכוין
שהורגין,

הגהות הב"ח

(א) גמ' אי דארוו בטענותא
וכו' אי דלא אמו בטענותא
לזכוון אלא בטענותא
דנפשיהו אפי' כן גזל נגזל
ג"צ ע"ל דף נט בתוס' ד"ה
מודה לי: (ב) שם ממתי ליה
לריידה ולחמיה: (ג) שם
סלקא דעתך אמינא אלא לבן
אחולי: (ד) רשב"ם ד"ה אי
דאמו וכו' דמי אמר אבא
זכיתי: (ה) תוס' ד"ה פעמים
וכו' דאס אימא דאדיר זבנה
מנינה ליה אמר: (ו) ד"ה
יד וכו' אי תוה בפני הולד:

מוסף תוספות

א. עין מוס' ר"ד מה
דממה על מירטה ו. ב. כנון
החוקים בן ארץ שלש
שנים בשדה זו. רענו וינה.
ו. ואצ"פ שכתב ר"ד ויל
דכי אקמור ארץ און
חזקה לצדדיו קתני, לא
מחזור. ר"ן. ד. עין
רענ"ס. ה. כיון שאבי
אמר יר בה קד יומא
טענין לר' אצ"פ שבאה
ל"ד זה מיד הגולן אביו
ל"ד היתה לא חזקה. רענו
וינה. ו. ר"ל אצ"פ. הוזק
אביו בלמנות על שדה זו,
שהוציא למעצער מטרחה
באונס. אפשר היה שיתור
מאביו וחסף וירידה חטף.
וינאס

קצקלן. ערב קצקלן שקבל המעות מידו וזוהו דינו דממני שירצה המלוה יפרע ותובעין לערב תחלה עד שיממדי מלוה ואין לו מה לפרוע ולא יגבה מן ה' **ואמרי** לה **אינו מעיד**. דלאכתי נוגע בעדות הוא דליכא ליה דנוקמא מרתייהו ארעמא בידיה דלוה כי היכי דליהוו ליה ארעי טובא ויבורית ובינויות דכי לאכאחא מלוה למגבי בינויות דקצקלן דין בע"ח שדינו בבינויות לימא ליה אמן לך בינויות דלוה והלכך הוה נוגע בעדות דאי לא הוה ללוה בינויות לא יליגיבי מלוה אלא הוה בבינויות דקצקלן דהכי הו' דינא דלכל מאן דבעי לתבע ברישא. אבל בערב סתם ליכא למימר הכי דכל כמה דאית ליה ללוה למיפסע מידו ואפי' ויבורית לאו כל כומייהו דמלוה למיהדר גבי ערב דכדיקל"ל בערמלימן (לקמן 97 קעד). אלא יתבע לערב תחלה: **אומן אין לו חוקה**. דקדמני מתני' [מכאן]: **אבל בן של אומן**. ובגון שאין אומן יש לו חוקה וכדמפרש לקמן: **גזלן**. לקמן מפרש היכי דמי יש שמפרש שהחוק בגזלנות על שדה זו ובהאי שדה הוא דאין לו חוקה ויש שמפרש לקמן כגון דרזא נפשות על עסקי ממון והלכך אין לו חוקה עד שום דקדקס. אבל אלאהיית בעולם: **אי דאום**. הכי בצנים בטעמא דלאזוהן דאמרי אצינו ההורשה לנו ומש"ה בן גזלן אין לו חוקה דכי האי גוונא אין טוענין לילויש דכיון דמכח גזלן קאמי ואיהו גזלן טעין מתצי איני יורש דרזנה מינך קנאף דידי איהו מע"מ מינו דמאי אמר (י) וצניתי מינך הלכך חוקה

שאיין עמה טענה היא שהרי אין לאבא חזקה וגם הן הבא ממכו
אין חוקתו חזקה וכיון דמכא אבואון קאתו אפילו הן בן אומן וכן
האריס נמי לא ליהוי להו חזקה: **אלא בטענה דנפשיהו.** אלא זבנתה
מיינין: **לא לריבא.** דקאתו בטענתא דאבואון וכגון דלמרו עדים בפנינו
הואדה לא המערער לאציהן של אלו שמכרו להם הלכך הן בן אריס וכן
האבואון איכא למימר קושטא קאמרי בטעויען אציו לקחו ממך שהרי
הואדה והדאכל בעל דם כמאה עדים אבל בן גזלן אע"י דלודי האי
מערער לאציו לא מהימן לומר לקוח הוא ביד אבי ואפי' בחיי אביו אם
גתנו לבן שהרי הוא מתוך פחד הודה לו לגזלן דכרז כהנא כו' אבל בן
בנו של גזלן י' לו חזקה אי' אמי בטענה דאבוא דטעין מחזי רשמי ואבי
טעין איה גזלן וכי האי גונא טוענין ליורש דליון אציו קייס הוה
ללא חזקה מיען זבנתה ולא הוה אמי בטענתא דאבוא אף אלו טעון בשביל
היורש: וירשא דקמי אומן אין לו חזקה בדליכא עדי הודאה דלגדיי
קתני: אי לאו דרמי ליה. נגזל לגזלן: הוה ממטי ליה לדידיה ולאמריה
גמרא. היה מוסר אותו ואת חמורו לפקיד דממרגמינן (במדבר טו)
לן חמור אחד מהם נשאתין לא חמרא דחד מנהון שחרית דסתם
גזלן גברא אלמא הוה: **פעמים שאפילו בן גזלן י' לו חזקה.** ואע"ג
דלא אמי בטענה דנפשיה היכי דמי כגון דקא אמי בטענתא דאבא
דאבוא ממזי אבי אמי יורש ואיהו לא היה גזלן ומיגו דמאי
דלמרו זבנתה מיען י' אמר נמי וקמי הורישא לאבי ואבי הורישני קאמן
דחזקה שיש עמה טענה מעייתיה האי: ל"א כתוב בפרשים **פעמים**
שכן בנו של גזלן נמי אין לו חזקה וכגון דאמי בטענתא דאבא דאבוא.
שאבי אציו גזלן היה. ושיניהם אמר אבל הראשון נראה שאמר רבא
ולא האחרון: **היכי דמי גזלן.** אותו שאין לו חזקה: **על שדה זו.**
שבההוא שדה הוא דאין לו חזקה אבל בשאר שדות י' לו חזקה: כגון
שבה **צום פלוני שהורגין כו'.** אנשי רשעים אין שיה מכיר בזה רב
משדא שדא הורגין: נפשות על עסקי ממונן אין לן חזקה בשום פרקע
עוולם של אדם י' לא למחות בהו. וכו"ל כמרייהו: **ירד באומנותו.**

שבו מחזיק בה יש לו חזקה: בן שחלק, הפליג מאציו ואין סמור עוד
לאדם אע"פ דמנן (לעיל דף קמז). לא לאיש חזקה בנכסיו אשמו ולא לאשה ב
ש להן חזקה זה על זה: סלקא דעמך אמינא אחולי אחיל. האב גבי
דלא מחיל: אלא אשה שנאגרשה פשיטא. דמחזקת בנכסיו בעלה וכו'

קבלן אמרי לה אינו מעיד
 אמרי לה מעיד כערב דמי ואמרי לה אינו
 מעיד דניחא ליה דלהווי בדידה תרווייהו דבן
 אחי רבנן אמר רבי יוחנן
 אומן אין לו חזקה בן אומן יש לו חזקה
 ארים אין לו חזקה בן ארים יש לו חזקה
 גולן יובן גולן אין לחן חזקה בן בנו של
 גולן יש לו חזקה היכי דמי אי (א) אתו בטענתא
 דאבוהון אפילו הנך נמי לא אי דלא אתו
 בטענתא דאבוהון אפילו בן גולן נמי לא
 צריכא ודקא אמרי עדים בפנינו הודה לו
 הנך איכא למימר קושטא קא אמרי האי
 אע"ג דאורי נמי לא מהימן כדרך כהנא
 דאמר רב כהנא אי לא דאורי ליה הוה ממטי
 ליה (ב) ולחמריה לשחורר אמר רבא הפעמים
 שאפילו בן בנו של גולן נמי אין לו חזקה
 היכי דמי כגון דקא אתי בטענתא דאבא
 דאבוה היכי דמי גולן אמר רבי יוחנן כגון
 שהוחק על שדה זו בגזלותא ורב חסדא
 אמר כגון דביט פלוני שהורגין נפשות על
 עסקי כמון: תנו רבנן באומן אין לו חזקה ירד
 מאומנותו יש לו חזקה ארים אין לו חזקה
 לירד מאירסתו יש לו חזקה (ג) בן שחלק
 ואשה שנתגרשה הרי הן כשאר כל אדם
 בשלמא בן שחלק איצטריך סלקא דעתך
 אמינא (ד) אחולי אחיל גביה קמ"ל דלא אלא
 אשה שנתגרשה פשימא לא צריכא
 במגורשת

והחמירה לשחור אבל לא
עדים לדאי ליה דמיניה זבג
ועוד כיון דליכא עדים ב
בלא חוקה נמי מוקמינן
פעמים שכן בן גולן אין
דאבחה. חמיה
לירש והוא ליה למימר דלמ
טעין בלא דדר זבנתה מיין
לו חוקה כגון דקלמי בטעמיה
דאע"ג שהימה ביד מי שאין
חוקה כיון שאמר שהימה של
בן בן גולן אין לו חוקה ו
דאבחה ואומר שאמר לו אבי
דאם אימא דהדר (א) זבנתה
לר"י דלא טעינן לירש כי
הכי דלאמר בסוף המוכר
טעינן ליתמי דקלמי משום ד
[בן] בן גולן בן אומן יש לו
הודה ואדרבה משם יש להם
דמעיקרא בצורת אומן
י"ך מאומנותו י"ש לו חזק
שירד מאומנותו דומי
אותן כלים שנתנו לו בשעה
כ"כ שהוא רגילות שמחזיר
לעיל דיש לו חוקה כי אמר (א)
אבי לאו לאי חזק אין חזק
הוא צדיק דאי טעין

כַּתְּרֵיהֶם: וְרַד מֵאוֹמוֹתָם.
פְּלִיג מֵחֲצִיז' וְחֵין סְמוּךְ עוֹד עַל שׁוֹלְחָנו כְּגוֹן שֶׁנֶּשֶׁא אִשָּׁה וְ
הִיא בְּנִיכָם אֲשֶׁמוּ וְלֹא לְאִשָּׁה בְּנִיכָם צִעֲלָה וְלֹא הָאֵל בְּנִיכָם הִיא
יִינָא אַחוּלִי אִחִיל. הָאֵל גְּבִי דְבֵן פִּירוֹת שְׂאֵכֵל צִשְׁלָה שְׁנִים וְ
דְּמִחוּקָת בְּנִיכָם צִעֲלָה וְכֵן צִעֲלָה מִחוּזִיק בְּנִיכָהּ שֶׁהִרְ

קבלן אמרי לה אינו מעיד אע"ג דאית ליה ארעא אחרימי
מימא דמאי נפקא מינא דאי אית מלוה וטריף את של קבלן
אחרימי קבלן וקטריף את של לווה כיון דאית ליה ארעא אחרימי ואין
גמרא לומר כגון שיש לקבלן זינווית והאי ארעא שרואה להעד
עליה נמי זינווית אבל ארעא אחרימי
דאית ליה ללוה אינו זיבורית דמפסיד
כשיצא מלוה וטריף את שלו דלא דאית
לו לגבות אלף מזיבורית^א דא"כ מלוה
נמי לא יעיד ללוה אפילו אית ליה
ארעא אחרימי כענין זה ועוד בכל
ענין משמע דאינו מעיד דלא מפליג
בין היא זינווית בין היא זיבורית ועוד
ד"ע בביבארין (ניסין דף מט:) גמרא
דמוכח דהם דאם אין קבלן ללוה אלף
זיבורית גם קבלן לא יתן לו אלף זיבורית
וגמרא דהיינו טעמא דקבלן אינו מעיד
ללוה אע"ג דאית ליה ארעא אחרימי
משום דטריחא ליה מילתא למימס
עליה צדינא ודיינא וכשיהיו ללוה
קרקות דרבה לא יצאה מלוה מן
הקבלן הואיל ויכול לגבות מן הלוה
בהרווחה אבל מלוה מעיד ללוה בכל
ענין אפילו אותה שמעיד עליה היא
זינווית ואחרימי זיבורית דמשום
איחלופי זינווית לזיבורית לא יעיד
שקר דמכל מקום יש לו שזה בשוה אי
נמי ארעא אחרימי דכולה שמעמין
כיוצא בו קאמר:

וּמוֹמֵן אֵין לוֹ חֻקָּה יֵרֵד
 אַרְיִים אֵין לוֹ חֻקָּה
 חֻקָּה ^כבֵּן שְׁחֻלֶּק
 הֵן כֶּשֶׁאֵר כָּל אֲדָם
 בְּטוֹרִיךְ סֻלְקָא דַּעְתָּךְ
 בִּיה קמ"ל דְּלֹא אֵלֹא
 שִׁטָּא : לֹא צְרִיכָא
 בַּמְגוֹרֶשֶׁת
 וּלְחַמְמִי לִשְׁחוֹר אָבֵל לֹא גְרַסִּין כְּגוֹן דְּקֻאֲמֵי עֵדִים דִּהָא אִי צִיכָא
 עֵדִים דְּלֹדִי לִיה דְּמִינִיה זַנְה א"כ אִוּמֵן וְאַרְיִים גּוֹפִיִּיהוּ יְהוּ נִמְחִמִּים ^א
 וְעוֹד כִּיּוֹן דְּלִיכָא עֵדִים בֵּן אַרְיִים בֵּן אִוּמֵן לִמַּה צְרִיכִים לְחֻקִּין
 צִלָּא חֻקָּה נִמִּי מִקְדִּישִׁין לֵה דִּיִּיְהוּ כִּיּוֹן דְּלִיכָא סְתָדִי. ר"ת:
פַּעְעִים שָׁבִין גּוֹרֵא אֵין לוֹ חֻקָּה בְּגוֹן דְּקֻאֲמֵי בַּעֲשֻׁנְתָּא דְּרֵאבָא
דְּרֵאבּוּחַ. תִּמְנֵה לר"י דְּלֵאמָא אֵין לוֹ חֻקָּה הָא טוֹעֵגִין
 לְיוֹרֵשׁ וְהוּהוּ לִיה לְמִימֵר דְּלֵמָא אִי הוּה אָבִיו קִיִּים דִּהִיִּינוּ בֵּן גּוֹלֵן הוּה
 טְעִיִן אָנֹה הֵדֵר זַנְיֵתָה מִיִּיךְ וְנִרְאֵה לר"י דְּגֵרַם פַּעְמִים שָׁבִין גּוֹלֵן יֵשׁ
 לוֹ חֻקָּה כְּגוֹן דְּקֻאֲמֵי בְּעִשְׁנֵתָא דְּלֵאבָא דְּלֵאבָא הוּא אָבִי הַגּוֹלֵן ^א וְקמ"ל
 דִּלְע"ג שְׁהִיתָה בִּיד מִי שְׁאֵין לוֹ חֻקָּה דִּהִיִּינוּ אָבִיו הַגּוֹלֵן מ"מ יֵשׁ לוֹ
 חֻקָּה כִּיּוֹן שְׁאֵמֵר שְׁהִיתָה שֶׁל אָבִי צִיּוֹ ^א וְיֵשׁ לִישִׁיב גִּירָסָא דְּרֵאשׁוֹנֵה פַּעְמִי
 בְּדָבָן בֵּן גּוֹלֵן אֵין לוֹ חֻקָּה לִיכָא פִּירוּשֵׁה הַגּוֹלֵן דְּלֵאבָא בְּעִשְׁנֵתָא דְּלֵאבָא
 דְּלֵאבָא וְאוֹמֵר שְׁאֵמֵר לוֹ אָבִיו דִּהִיִּינוּ אָבִיו שְׁהִינִיחַ לוֹ הַגּוֹלֵן אָבִיו
 דִּלְעָם אִיתָא דִּהֵדֵר ^א זַנְיֵתָה מִיִּיךְ הוּה א"ל אָנֹה זַנְיָנָה אִי נִמִּי נִרְאֵה
 לר"י דִּלָּא טְעִינֵין לְיוֹרֵשׁ כִּי הֵאֵי גּוֹוֹנָה דְּמִילְתָּא דִּלָּא שְׁכִיחָא הֵאֵי כִי
 הֵיכִי דְּלֵאמֵר בְּסוֹף הַמּוֹכֵר אֵת הַבַּיִת ^א (לְקַמֵּן דָּף ע: וְסֵם ד"ה מֵאֵן) דִּלָּא
 טְעִינֵגִין לִיִּתְמִי נִלְחָסֵן מִשּׁוּם דְּמִילְתָּא דִּלָּא שְׁכִיחָא הֵאֵי וְהָא דְּקֻאֲמֵר לְעִיל
 זַבָּן בֵּן גּוֹלֵן בֵּן אִוּמֵן יֵשׁ לוֹ חֻקָּה דִּהִיִּינוּ דְּלֵאמֵר מִשּׁוּם דְּלֵאמֵר בְּפִינֵינוּ
 הַהוּהוּ וְאֲדֹרְשָׁן מִשּׁוּם שֶׁל הַלּוֹכִיחַ דְּלִשְׁמַע הָא לֹא הֵי אֵין לוֹ חֻקָּה כִּיּוֹן
 דְּמַעֲשִׂירָא בְּחֻמְרוֹת אִוּמֵנוֹת וְאַרְיִיסוֹת וְגוֹלִינוֹת אִתָּא לִיִּיָּה:

יִרְדְּ מֵאֲמוֹנֹתָיו יֵשׁ לְאִי חֻקָּה. מֵיָּנִי לִפְרֹשׁ מֵאוֹתָן כֻּלָּם שֶׁנָּתַן לוֹ לֵאמֹר שִׁירָה מֵאֲמוֹנֹתָיו דּוֹמִיָּה לְדָרִים שִׁירָה מֵאֲרִיסוֹתָיו אִי נִמְי אֲפִילוֹ אוֹתָן כֻּלָּם שֶׁנָּתַן לוֹ בְּשֵׁהּ שֶׁהִיא עֵרִיץ אוֹמֵן וְהוּא שֶׁהוּא אֲחֵר אוֹמֵנֹתוֹ כִּי כֹ"כ שֶׁהוּא רִגִּילוֹת שֶׁמֵּחִירָה לְבַעֲלִים וְנִרְאֶה דִּבְּן אוֹמֵן נִמְי דֹּאמֵר לְעֵלִי דֵּשׁ לוֹ חֻקָּה כִּי אֲמַר ^(א) בִּפְנֵי הָוְדָה הִימֵנו אֲחֵר שֶׁהִיא אֲחֵר מוֹת אֲבִיזִי דֵּשׁ לֹא הִיא אֵין אֲמַר נֶאֱמַר נֶאֱמַר דֹּאֵי בִּעֵי אֲמַר לְקוֹם הוּא בִּצְדִי דֹאֵי טַעֲמֵן נִמְי לְקַחְתִּיהָ מִמֶּךָ לֹא הִיא נֶאֱמַר:

שולחנו כגון שנשא אשה ואין משתדל עוד בנכסי אביו. הרי הן ככל
 יס' בעלה ולא האב בנכסי הבן ולא הבן כ' הך כיון שהופלגו זה מזה
 פירות שאכל בשלש שנים ולפיכך לא ערער ולא תיהיו חזקה קמ"ל
 בעלה מחזיק בנכסיה שהרי שואלין זה את זה והיה להן למחות:
 מגורשת

קבחו א מיי פטיו מלל
טווען ה' ו מי ח'מ
מפנ עלוין קו טווע'ם
ס' ה טפיו י' טפיו'ס
קבחו ב ד ה ו ה' מיי
פיו מלל טוען ה'ל
ג ד ה טפיו ה' טווע'ם
ח'מ פ' קנז:
קבחו ב מיי פיו'ם
ה'ל י' טפיו
טווע'ם ח'מ פ' קנז טפיו
י:
קע ב מיי ש' ה'ל
טווע'ם ש' טפיו כח:
קעל א מיי ש' ה'ל
טווע'ם ש' טפיו כח:
קעב ב מיי ש' ה'ל
טווע'ם ש' טפיו ד:
קעג ב מיי ש' טווע'ם
טפיו י' טפיו טווע'ם
אש' פ' ו:

רבינו גרשום

[illegible]

(א) חולי צ"ל הפירות שאכל
הבן ולא מערער וכו'.